

1.

V pondelok o pol piatej ráno vyšiel Robert Simon z bytu, kde býval s vojnovou vdovou Marthou Pohlovou. Leto roku 1966 sa chýlilo ku koncu a Simon mal tridsaťdeväť rokov. Raňajkoval sám, dve vajíčka, chlieb s maslom a čiernu kávu. Vdova ešte spala. Z izby doliehalo jej tiché pochrapkávanie. Ten zvuk sa mu páčil, akosi zvláštne ho dojímalo, a niekedy sa zahľadil cez škáru medzi dverami a zárubňou do tmy, kde tušil starenine rozšírené nozdry.

Na ulici sa doňho oprel vietor. Keď dul z juhu, prinášal pachy z trhu, smrad odpadkov a zhnitého ovocia, ale dnes vial zo západu, svieži a chladný. Simon minul sivý činziak, kde bývali zamestnanci mestského dopravného podniku vo výslužbe, kovodielňu Schneeweis & synovia a rad obchodíkov, ktoré boli ešte pozatvárané. Z Malzgasse zabočil na Leopoldsgasse a potom sa cez Schiffamtsgasse dostal na úzku Haidgasse. Na rohu zastal, aby nazrel do priestorov niekdajšej kaviarne Marktcafé. Pritisol si čelo k sklenej tabuli a s prižmúrenými očami zísal dovnútra. Pred veľkým čiernym pultom sa vršili stoly a stoličky. Tapeta bola vyblednutá a tu i tam sa zvlnila. Vyzeralo to, akoby mali steny tváre. Múry potrebujú vzduch, pomyslel si Simon. Pár dní by sa mali nechať otvorené okná, až potom by začal natierať. Pleseň a vlhkosť. Staré tiene a prach. Odtisol sa od skla, otočil sa a prebehol cez ulicu k trhu, kde Johannes Berg s hlučným hrkotaním práve vyťahoval rolety na svojom mäsiarstve.

„Dobré ráno,“ pozdravil mäsiar. „Ak chceš, môžeš mi nasekať pár blokov ľadu.“

„Mám dost čo robiť so zeleninou,“ odvetil Simon. „Musím sa popasovať s devätnástimi debničkami kvaky.“

Mäsiar pokrčil plecami a oprel sa do kľuky na markíze, aby ju vysunul. Potil sa a zátylok sa mu na slnku ligotal.

„Neskôr ti premažem pánty, čo ty na to?“ ozval sa Simon.

„To spravím aj sám.“

„Minulú zimu si ich natrel stuchnutým lojom. Na jar smrdeli až do Prátra.“

„To nebol loj, ale zabíjačková masť.“

„Len mi povedz, ak budeš chcieť pomôcť,“ povedal Simon. „Môžem to spraviť aj neskôr. Nebude to trvať dlho.“

„V poriadku,“ pokýval mäsiar hlavou. Vyvliekol kľuku z otvoru na tyči a utrel si ruky do zástery pokrytej krvavými fľakmi. V tlmenom svetle textilnej striešky s červenými a bielymi pruhmi pôsobila jeho tvár dobrosrdečne.

„Dnes bude pekný deň,“ vyhlásil. „Slniečny, ale nie príliš horúci.“

„Určite,“ povedal Simon. „Uvidíme sa neskôr.“

Bol to vyzíabnutý muž so šlachovitými rukami a dlhými, chudými nohami. Tvár mal opálenú dohnedá, lebo pracoval vonku, popolavoplavé vlasy mu neposlušne ovisali do čela. Veľké ruky mal posiate jazvami, ktoré na nich zanechalo časté narábanie s drsnými drevenými debničkami. Modré oči boli to jediné, čo na ňom bolo skutočne pekné.

Kráčal pomalšie než zvyčajne a mnohí trhovníci pri pohľade naňho zodvihli ruku na pozdrav alebo ho počastovali niekoľkými priateľskými slovami. Na trhovisku pracoval sedem rokov, ale dnes bol jeho posledný deň, a ako za ním hľadeli, nevedeli, či sa majú preňho radovať alebo smútiť.

Na priestranstve, kde sa prekladal tovar, si bral na plecia debničky s kvakou a cibuľou a odnášal ich do Navracekovho stánku s ovocím a zeleninou. Odrezal z cibule zelené výhonky a kľičky zo zemiakov, poprekladal drevo na zimu, aby nezačalo plesnieť, a navršil prázdne palety na kopu. V stánku

obchodníka s rybami vyčistil kade s ľadom od šupín, slizu a krvi. Napchal špinavý ľad, rybíe hlavy s vytreštenými očami a otvorenými papuľami do vreca a odviekol ich na smetisko. Neskôr zamieril k stánku s hračkami, drevenými autíčkami a malými, farebnými plechovými kolotočmi, aby oškrabal rydlom hrdzu z podlahovej mriežky. Mal svoju prácu odjakživa rád: jej pestrosť, telesnú námahu, výplatu na ruku, ktorá mu na konci dňa cinkala vo vrecku. Mal rád chladný, priezračný zimný vzduch, letnú horúčavu, pod vplyvom ktorej mäkol asfalt tak, že sa doň zabárali korunkové vrchnáky, páčili sa mu zachrípnuté hlasy trhovníkov, ktorí sa navzájom prekrikovali, a predstava, že je len drobnou súčasťou obrovského, dýchajúceho, lomoziaceho organizmu.

Kým trh zavreli, zašiel ešte raz do mäsiarstva. Od obchodníka so železiarskym tovarom si zaobstaral téglík tuku a premazal ním sklápací mechanizmus na markíze. Vopchal prst do tuku a rozotrel ho po pántoch a závitoch veľkej nastavovacej skrutky. Neponáhľal sa, vtieral ho a nanášal tak dlho, až ho z toho rozboleli brušká prstov.

„Ešte chvíľu a vyšúchaš do nej diery,“ ozval sa mäsiar. Vytiahol z priečinka na nože peňaženku a neobratnými prstami z nej vylovil bankovku.

„Nechaj tak,“ povedal Simon.

Mäsiar pokrčil plecami a zasunul ju naspäť. „Vždy sa môžeš vrátiť,“ poznamenal. „Pre takého ako ty sa nájde práca hocikedy.“

„Ďakujem.“

„V každom prípade ti prajem veľa šťastia. Ale veď sa tak či onak uvidíme.“

„Áno,“ povedal Simon. „Uvidíme sa.“

V ten večer sa nevracal domov zvyčajnou cestou. Šiel po úzkych leopoldstadtských uličkách, po Praterstraße a Vorganstraße až k Dunaju, kde sa vynárali z tieňa Ríšskeho mosta nákladné lode a vlečné člny a v žiarivých lúčoch

zapadajúceho slnka napredovali hore prúdom. Keď dorazil k starej strojovni, rozbehol sa. Utekal po nespevnom brehu, popri obrovských hrudách betónu, jamách plných sutín, nakopenom šrote a hrdzavých železných mrežiach. Nad hlavou mu škriekali čajky a nad dunajskými nivami na severnom brehu sa trepotali šarkany detí z predmestia ako drobné pestré fliačky na modrom plátne neba. Bežal s otvorenými ústami, lapal po dychu, zaháňal sa rukami. Pot mu stekal po tvári a srdce mu prudko búšilo až kdesi v hrdle. Zažmurkal do slnka a videl pred sebou kaviareň so zaprášeným priestorom pre hostí, stoly a stoličky v šere, tváre na otapatovaných stenách, a keď utekal popod Augartenský most, hore násypom, po horúcom hrkajúcom štrku a popri čiernych pálkach a trstí, na ktorom sa trepotali zdrapy papiera, keď sa potkával a pálili ho plúca, zdalo sa mu, že takto by dokázal bežať naveky.

2.

Na druhý deň ráno o deviatej stál Robert Simon na rohu pred kaviarňou. Zavolať ho tam majiteľ domu Kostja Vavrovsky. „Príďte načas,“ povedal mu. „Inak vám ten kšeft niekto vyfúkne spreď nosa. Má dobrú polohu a ekonomika sa teraz opäť rozbíha.“

To s tou polohou sa dalo vnímať všelijako. Štvrť rozprestierajúca sa okolo Karmelitánskeho trhu bola jednou z najchudobnejších a najšpinavších vo Viedni, na mnohých pivničných okienkach bol ešte vždy prilepený prach z rozvalín, ktoré po sebe zanechala vojna a ktoré nasypali do základov nových obecných bytoviek a činžiakov pre robotníkov. Ale s ožívajúcou ekonomikou by mohol mať Vavrovsky pravdu. V novinách, do ktorých balili predavači rýb sivone a pstruhy, sa písalo o veľkých veciach. Z močariska minulosti

vzíde žiarivá budúcnosť. Všade hrkotali, klopotali a škripali stroje a para nad čerstvo vyasfaltovanými ulicami sa miešala s vôňou práterských lúk a trpkého, vlhkého vzduchu, ktorý prinášal vietor od dunajských nív.

„Niečo z toho bude,“ tvrdil Vavrovsky. „Verte mi, obchodu rozumiem.“ Vytiahol z vrecka zväzok kľúčov, odomkol vchodové dvere a naznačil Simonovi, aby vošiel ako prvý.

„Keď umyjete okná, bude tu pekne svetlo. Navyše tak ušetríte za kúrenie.“

„A kotol už funguje?“

„Ten predsa nebol nikdy pokazený. Len trochu upchatý.“

Simon sa poobzeral. V priebehu posledných týždňov tu bol niekoľkokrát, a predsa sa mu tento priestor teraz videl len bezútešný a ošarpaný. Poháre na policiach zmatneli od prachu. Vo výlevke sa beľeli šmuhy od vodného kameňa. Na zemi za pultom ležala čierna dámska topánka.

„Teraz to všetko patrí vám,“ povedal Vavrovsky. „Ak sa do toho pustíte zo správneho konca, o pár dní môžete otvoriť.“

Položil kľúče na pult a usmial sa. „Zastavím sa tu na pohárik,“ poznamenal. „Veď to nemám ďaleko!“

Vavrovsky býval na najvyššom poschodí svojho domu, priamo pod strechou mal dva a polizbový byt. Len pred dvomi dňami sedeli so Simonom pri jeho kuchynskom stole a prehrýzali sa nájomnou zmluvou. Kým sa Simon snažil porozumieť množstvu článkov a odsekov, počul nad hlavou škrabotanie mačiek a holubov a prial si tam byť s nimi, aby sa mohol rozhliadnuť do diaľky, na práterské nivy i do opačného smeru, na tienisté úbočia vrchu Kahlenberg. Z obšírne formulovaných viet mu bolo nevoľno. Čo si pamätal, písmeňá v ňom zmätok nezaháňali, skôr ho vyvolávali. Ako dieťa nestrávil v škole veľa času. Keď vkročil prvý raz do ľudovej školy na Malzgasse s kusom chleba a zošitom v ruke a usadili ho na miesto spolu so štyridsiatimi tromi ďalšími deťmi, bola už vojna v plnom prúde, a ani nie o tri roky nato ju

spojenecké bombardéry premenili i s protiletECKým krytom pod ňou na čiernu, dymiacu hromadu.

Už vtedy sa dokázal sotva rozpamätať na obdobie pred vojnou. Otec bol preňho ako bytosť z rozprávky, tieň, ktorý – napokon tak si naňho spomínal doteraz – v ťažkom kabáte a s povolávacím rozkazom v taške vyšiel z dverí a domov sa už nikdy nevrátil. Len tri mesiace po správe o jeho hrdinskej smrti v poľnom lazarete umrela matka na otravu krvi, ktorá sa jej pritrafila pri zoškrabávaní hrdze zo starých železných klincov. Robert bol príliš zmätený na to, aby mohol tak naozaj smútiť, a odvtedy žil v domove Milosrdných sestier pre vojnové siroty. Pod vplyvom času stráveného v domove s ostatnými stratenými deťmi vybledli tváre jeho rodičov i všetko, čo s nimi nejako súviselo. Ostali len spomienky na ťažký kabát a zásteru nasiaknutú kuchynskými pachmi, ako i na nejasný obraz schodiska zaplaveného žltým svetlom a okuliarov s poškriabanými sklami, ležiacimi na najvyššom stupienku – čokoľvek to už znamenalo.

Keď sa vojna skončila, mladému Simonovi sa zdalo, akoby ľudia prehltali jasanie. Nedokázali pochopiť, že je konečne po nej, a iba veľmi pozvoľne sa z ich tváří vytrácalo zdeseenie a nahrádzal ho výraz váhovej úľavy. Potom sa pustili do upratovania. Robert cez okná triedy pozoroval, ako s lopatami, motykami a vedrami preliezajú kopce trosiek. Mnohí sa na poľudnie usadili na rozstrieľané základové murivo, jedli chlieb a pili čaj z plechových kanvíc. Kde-tu trčali z rozvalín špicaté kolená, keď si niekto ľahol, že si trochu odpočinie. Niekedy sa Robertovi zdalo, že medzi zaprášenými sivými ženami a mužmi rozpoznáva svojich rodičov: peknú, mladú matku dvíhajúcu vysoko nad hlavu lopatu; otca so špinavým klobúkom stiahnutým do čela, s tvárou zahalenou závojom modrastého cigaretového dymu.

Keď končil školu, mesto sa zmenilo. Prach a popol vsiakli do zeme. Rupy mnohých zničených domov poodvážali, me-

dzi nimi bujnela burina, deti sa hrali s črepinami a troskami. Prázdne miesta sa postupne zaceľovali. Všade vyrastali zo zeme obecné činžiaky, desaťposchodové, so svetlou omietkou a sklenenými vchodovými dverami a v nich byty s vykachličkovanými kúpeľňami a toaletami.

Jedného teplého májového dňa roku 1947 stál Robert Simon spolu s niekoľkými stovkami jasajúcich Viedenčanov v Prátri a prizeral sa, ako sa konečne znovu roztočilo bombami znivočené a teraz čerstvo zrenovované a o pätnásť kabínok ľahšie vyhlídkové koleso. Aj on výskal a kričal, ale súčasne si pripadal akosi pokrytecky. V tieni tohto stonajúceho netvora s podľa neho príliš krehko pôsobiacimi podperami na to, aby udržali drevené kabínky s mávajúcimi a rozosmiatymi ľuďmi, sa cítil neprijemne. Napriek teplému, jarnému vzduchu ho striasalo a ešte aj o niekoľko hodín ho pri pomyslení na kolotoč zaplavil nepokoj. Bol veľký a ťažký, to bolo isté. Oceľ sa mohla ľahko zlomiť pri osi alebo na kĺboch nad kabínkami. Nemožné, aby celá konštrukcia vydržala dlhší čas. Čudoval sa nadšeniu, ktoré ho zaplavilo a strhlo, hanbil sa za svoje výkriky uprostred davu, a predsa si prial, aby sa raz mohol vznášať v jednej z červených kabínok vysoko nad nervóznou trmou-vmou mesta.

Ako pätnásťročný prestal chodiť do školy, vôbec to však nelutoval. Vedel čítať aj písať a prstom našiel na mape najdôležitejšie krajiny, ako i hlavné mestá, čo z jeho pohľadu stačilo, aby sa na svete nejako zariadil. Keďže bolo málo zdravých mužov, poľahky si našiel prácu. S čatou vyziabnutých sliezskych Nemcov staval múriky do výšky kolien v grinzingských vinohradoch, pľel burinu a zo sudov v pivniciach zoškraboval vodný a vínný kameň. V mestskom parku zasýpal krátery po bombách sutinou a zeminou a vyťahoval koľajnice z rozvalín pri stanici Südbahnhof. Istý čas pracoval ako pomocný čašník v práterských krčmách a azda to bolo tam, vtedy, keď pobehoval medzi stolmi vo svetle pestrých lampiónov

a zbieral prázdne poháre, kuracie kosti a cigaretové ohorky, čo sa v ňom prvý raz ozval zárodok túžby: robiť niečo veľké, utvrdzujúce. Zatúžil stať za pultom vlastného podniku.

Robert Simon prežil zvyšok svojej mladosti u Milosrdných sestier, neskôr sa presťahoval do ubytovne dobročinného spolku Volkshilfe, až nakoniec našiel inzerát na zariadenú izbu u vojnovnej vdovy. PONÚKAM ČISTÉ UBYTOVANIE PRE SLUŠNÝCH LUDÍ. DOČASNÉ I TRVALÉ. ŽIADNI GAUNERI, PIJANI, ŽIADNE ŽENY. JE NUTNÉ PRIHLÁSIŤ SA NA POLÍCIU. SPAŤ SA CHODÍ V PRESNE URČENÝ ČAS. POSTELNÁ BIELIZEŇ, SPORÁK A RÁDIO. NA VYŽIADANIE I RAŇAJKY.

Pri prvej návšteve vo vdovinom byte sa Simon pokúšal pôsobiť solídne. Požičal si od kolegu smútočný oblek a do vlasov si votrel pomádu. Rukávy mu boli prikrátke a na čele sa mu perlil pot. Pripadal si v tomto vystrojení hlúpo a v žensky pôsobiacom byte s čalúneným nábytkom a jemnými porcelánovými tanečnicami na parapete navyše ešte aj neohrabane.

„Dobre,“ povedala vdova. „Tak ste teda tu.“

„Pravdepodobne hľadáte niekoho celkom iného,“ zamrmľal Simon.

„Koho?“

„Neviem. Niekoho, kto by sem lepšie pasoval.“

„Chcete vidieť tú izbu alebo nie?“

Prikývol a prešli do vedľajšej miestnosti. Bola malá a čistá. Posteľ, skriňa, okno do vnútorného dvora, na stene Ježiš na kríži.

„Vyzerá to dobre,“ povedal.

„Áno,“ prikývla vdova. „Všetko, ako má byť. Azda by sa tu dal ešte zavesiť nejaký obraz.“

„Ale nie príliš veľký,“ povedal. „Inak by zhltol všetko svetlo.“

Cítil na chrbte vdovin pohľad. Zaplavil ho chlad. Vopchal si ruky do vreciek a zahľadel sa na stenu.

„Chcete ju?“ spýtala sa vdova.

„Áno, to by som veľmi rád,“ odvetil po krátkej odmlke. Potom sa k nej otočil a podali si ruky.

V tom čase už dlho pracoval ako príležitostný robotník na trhu, čo malo tú výhodu, že vdove mohol niekedy položiť na stôl viazaničku zeleru, pár múčnych zemiakov, kúsok pečienky, ba dokonca aj balíček bravčovej sekanej. Mal všetkého dosť, bol spokojný so životom a pokiaľ šlo oňho, mohlo to takto pokojne pokračovať aj ďalej.

Potom zavreli kaviareň Marktcafé na rohu. Bol to pošmúrny, zašlý podnik. Hostinský, bývalý vinohradník z južného Burgenlandu, ktorému hrozno kyslo pod rukami, prevzal kaviareň, keď sa skončila vojna, a roky ju prevádzkoval bez akejkoľvek ctižiadosti. Bol to uzavretý, mĺkvy muž, ktorý zvyčajne sedel na stolčeku pri dverách a sledoval ulicu mútnymi očami. Jeho pivo bolo priteplé a všetci na trhu vedeli, že jeho vajcia na tvrdo plávali v pohári viac než len pár dní. Simon tam však aj tak chodil rád. Páčil sa mu brečtan, ktorý sa plazil po múroch a na sklonku leta v ňom bzučal hmyz, a páčili sa mu aj dlaždice, ktoré boli také zošliapané a hladké, až musel prižmúriť oči, keď na ne zasvietilo slnko. Niekedy sedával po záverečnej pri stole a hľadel na trh, kde trhovníci drhli svoje pulty a splachovali odpadky z chodníka. Uvažoval, že by asi nebolo náročné dotiahnuť sem ľudí: stačilo by studené pivo, čisté poháre a poriadny kávovar, nie tá neforemná debna, čo stála na pulte a produkovala len hluk a trpkú čiernotu.

Jedného dňa hostinský zmizol. Jeden z trhovníkov vyhlásil, že sa asi vrátil do Burgenlandu a tam jeho duch máta po jeho bývalých vinohradoch, iný prisahal, že ho videl na jednej dolnorakúskej píle, uši mal vraj zapchaté voskom, vyťahoval dlhé dosky z rámovej píly, lomoziacej až krv tuhla v žilách, a hľadel do tmy medzi jej listami.

No boli to len také povedačky šírené ľuďmi, ktorí dychtili po pozornosti, a keď sa hostinský neobjavil ani v zime

a na oknách kaviarne sa navrstvil prach, čoskoro sa naňho i zabudlo.

Robert Simon sa však po nociach vo svojej izbe u vdovy prevaľoval spaľovaný túžbou, ktorá sa kedysi rozhorela pod pestrými lampiónmi a teraz nanovo vzplanula, až kým jedného rána nevyskočil z postele a nevydal sa, bez raňajok, bez toho, aby si čo i len prstami prečesal vlasy, na krátku cestu do domu na Haidgasse, na šieste poschodie, až k podkrovnému bytu Kostju Vavrovského, ku ktorému dobehol lapajúc po dychu a s rozbúšeným srdcom vyjavil svoj záujem o prenájom kaviarne Marktcafé.

3.

Robert Simon sa pustil do práce hneď v deň, keď pred neho Vavrovsky položil zväzok kľúčov a on osamel v šere kaviarne. Otvoril okná a sledoval, ako sa spoza výčapného pultu vzniesol roj drobných čiernych mušiek a ako prízračný tieň vyplachtil na ulicu. Strhol tapety a natrel steny hrubou vrstvou bielej farby. Niekoľko dní sa kolenačky šmýkal po podlahe, keď sa snažil vyšúčať špinu z palubovky brúsnym papierom omotaným okolo dreveného hranolu. Ošmirgľoval aj stoličky a stoly a natrel ich prenikavo páchnucou tekutinou, ktorej výpary sa podpísali pod jeho niekoľkohodinový pocit akéhosi nevyspytateľného vytrženia. Vyložil ich na ulicu, aby obschli a prizeral sa, ako sa na slnku prebúdzajú ich textúra. Neskôr drôtenou kefou zoškrabal vodný kameň z armatúr a hrdzu z verají na kuchynských dverách, ktoré viedli do úzkeho svetlíka. Na rozdiel od priestoru pre hostí, nebola kuchyňa v zlom stave, Burgenlandčan ju očividne využíval ako sklad a niekedy tu i prespával. Simon vyvliekol na ulicu debničky plné prázdnych fliaš od vína, päť vriec zvetraných korkových zátok, hrbu špinavej

bielizne a starý posteľný rám. Sporák a obkladačky vyčistil mäkkou jelenicovou utierkou a hodil do rajnice nalámanú kôru a čečinu, ktoré potom pol dňa varil, aby odtiaľ vyhnal kyslastý zápach. Vedľa vchodových dverí vystrihal v brečtane veľký štvoruholník a priskrutkoval k stene tabuľu na jedálny a nápojový lístok. Rád by bol umiestnil aj vývesný štít nad dvere, no napriek dlhým úvahám mu zatiaľ nenapadlo žiadne vhodné meno pre jeho kaviareň. Rozprával sa o tom s Johannesom Bergom, ktorý ho pri práci sledoval z opačnej strany ulice. Mäsiar vyhlásil, že podľa neho je meno podniku kľúčové.

„Čo keby si ju nazval jednoducho podľa seba?“ nadhodil. „Pohostinstvo u Simona. To by sa nad vchodom pekne vynímalo, názov je krátky a ľahko zapamätateľný a mohol by si ho namaľovať úhľadnými, veľkými písmenami.“

To by bola jedna možnosť, pomyslel si Simon, ale zdalo sa mu to akési samolúbe. Navyše nechcel prevádzkovať pohostinstvo, ale kaviareň.

„Ale možno je to fuk,“ poznamenal mäsiar, keď o tom pouvažoval. „Aj Dunaj predsa existoval ešte pred tým, ako ho nazvali Dunajom. Tvoja kaviareň jednoducho nebude mať meno a aj tak bude dobre.“

Večer pred otvorením sedeli Simon s vdovou pri kuchynskom stole a jedli. Prechladla pri zbere bylín v dunajských luhoch a napriek teplému letnému počasiu mala okolo krku omotaný hrubý šál. Oči mala červené, a keď si niesla k ústam lyžicu a nadýchla sa nosom, zachripela.

„Tá polievka je vynikajúca,“ povedal Simon.

„Teraz je dobrý čas na žihľavu,“ pritakala vdova. „V lete naberá silu. K tomu cibuľa, cesnak a údená kosť – viac netreba. Kosť jej dodá chuť.“

Simon mal tieto spoločné večery s vdovou rád. Pomyslel si, že zrejme bude dlho trvať, kým si takto znova raz sadnú. Predsavzal si, že bude mať otvorené každý deň a nejako sa